

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 10. Circa Cambia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

DV BIVM LXXII.

Deficiente aliqua ex conditionibus à Pontifice assignatis, redditur ne totus contractus irritus, ac prohibitus?

342
Non redditur totus irritus.

Non redditur irritus, totus contractus, sed solum quoad defectum vel additione talis conditionis. Quia, dummodo pactum aliquod contra nullam dispositionem et adiunctum ad petitionem emptoris executioni non est mandatum, non videtur Pontifex voluisse totum contractum annullare, sed id locum, quod est contra Bullam, corrumpere. Sic Gutierrez in pract. l. 2. g. 176.

343
Totus redditur irritus.

Totus contractus redditur irritus quoad substantiam. Quia id sonant verba Bullae, Contractus sub alia forma celebrados fœneratícios *discamus*. Vbi de contractu ipso secundum substantiam est sermo. Ita Molina. d. 392. Salas dub. 12. Card. de Lugo 10. 2. de iust. d. 27. n. 125. melius hi, quos lector.

344
Hoc affirmo.

Distinctio enim Gutierrez non videtur habere fundamentum; parum enim refert ad propositum, quod pactum mandatum sit, vel non sit executioni.

DV BIVM LXXIV.

An licite apponi possit in census redemptione pactum, ut venditor non solum idem pretium, sed eandem monetam in specie reddat?

345
Non potest licite apponi.

Minimè potest tale pactum apponi. Quia illicitum id reddit graue onus, quod ex eo venditori apponitur, cuius commodo vult etiam Pontifex providere. Ideoque salua Pontificia Bulla hoc fieri non potest. Si multi Doctores, quos pressio nomine memorat Card. de Lugo 10. 2. de iust. d. 27. n. 135.

346
Potest quidem.

Potest quidem. Quia nullatenus id in Bulla est prohibitum. Solum enim statuitur, quod venditor retineat semper facultatem censum redimendi eodem pretio, quo vendiderat. Identitas autem pretij dupliciter potest considerari, nempe vel eodem pretio formaliter quoad estimationem, ita ut si census emptus fuit mille ducatis, quorum singuli aestimabantur tunc sex libris, reddi debeant tot ducati, quot postea sufficiant ad tot librarum estimationem, quæ antea mille ducatis correspondebant. Vel potest considerari identitas pretij quoad valorem intrinsecum, ita ut debeant reddi totidem mille ducati eiusdem bonitatis quoad pondus, & perfectionem argenti, & quoad sigillum: & hoc secundo modo magis servatur identitas pretij accepti, & redditij, quia ille alius valor respectus est magis extrinsecus, & accidentalis desumptus ex variis extrinsecis circumstantiis. Quare magis videtur servari Bullæ

conditio, si pactum sit de reddendis totidem ducatis æqualis perfectionis, & sigilli, quam si sit de reddenda eorum futura estimatione. Quamvis non abnego, posse etiam stante Bulla, pactum fieri de reddendis 6000. libris, eo quod mille ducati, qui nunc dantur, singuli nunc sex libris æquivalent. Ita Card. de Lugo tom. secund. de iust. d. 27. numer. 137.

Hanc sententiam veriorē esse reor, adiciēs pactum illud etiam esse licitum de iure naturæ si æquale sit periculum decrementi, & incrementi futuri valoris, & estimationis in tali monetæ specie, vel si forte maior sit spes, quod eius æstimatio crescere debeat in futurum, emptor ascendat in pretio quanti spes illa æstimabitur, & gravamen illud, quod venditori apponitur, lessius libro secundo capite 22. dub. 8. Salas dub. 24. Qui bene aduertunt, licitum esse pactum illud, tiam pretio non aucto, si emptor statuerat pecuniā in illud tempus asseruare, quo eius æstimatio erat augenda, quia ratione damni emergentis, vel lucri cessantis poterat pretio communi censum emere.

347
Hanc sententiam veriorē esse induco.

CAPVT X.

Circa Cambia.

DV BIVM LXXIV.

An licet Cambium contractus sit innominatus sit in eo, penitentie locus tamen si ex utraque parte completus non sit?

RESPONDO, cambium contractum esse innominatum *Do ut des*: das enim pecuniam, ut pecuniam accipias. Molina a tract. secund. d. 396. Rebellus tom. secund. de iust. lib. 11. quest. prim. & colligitur ex leg. ex placito. Codic. de rer. permutat. & leg. 1. ff. eodem. Quæsierim autem, num in hoc contractu innominato sit locus penitentiæ, tamen si non sit completus?

348
Statuimus.

Ex eo quod cambium contractus innominatus sit, & perfici non possit quovisque ex utraque parte pecunia tradatur, quilibet ex contrahentibus potest penitere, quovisque ex sua parte pecuniam tradat. Quia si contractus nondum est perfectus nunquam non locum obtinet penitendo ad restituendum. Sic Nauar ad caput Nauiganti, de usur. numero 9. Aditque neque dominium acceptæ pecuniæ posse quem accipere, quovisque ex sua parte pecuniam promissam tradat.

349
Locus est penitentiæ.

Minimè ex eo penitere potest, quia esto in foro externo ob vitandas lites non admittatur actio in contractibus innominatis quovisque ex utraque parte perficiantur: attamen in foro conscientie nulli dubium esse potest obligationem esse accipienti pecuniam perficendi contractum, & promissis standi. Ita Rebellus citat. num. 10.

350
Non est penitentiæ locus.

Señ. II. de Contract. Onerosis. 203

num. 10. Salas de camb. du. 1. Palao de inst. com-
mut. d. 7. p. 1. n. 1.

351
Causa
opinor.

Cum his opinor. Nam verum non est, domi-
nium pecunie acceptæ esse in pendenti, quo-
visque altera pecunia tradatur, cum vlu com-
probato n. si possit ut propriam statim expendi.
Et colligitur ex leg. precibus. Cod. de rer. permu-
t. Ab illa namque generali regula, *Traditione*
et mutuum comparari, tantum excipitur vendi-
ditionis contractus §. *venditæ*, inst. de rer. diuis.
in quo res vendita emptori non acquiritur, quo-
visque pretium soluat, vel pro soluto accepta-
tar.

DVBIVM LXV.

Ocasione officij cambiandi propria au-
thoritate suscepti potestne qui,
ultra pecuniam valorem aliquid
accipere?

352
Nonnulla
suppono.

Suppono, ratione officij cambiandi à Prin-
cipe, seu Republica iniuncti posse camplo-
rem aliquod locum ultra valorem, quem
habet pecunia à lege, exigere ab eo, in cu-
ius gratiam fit permutatio, nisi à Republica
salarii ob hanc causam sit statutu. Quia hoc
officium nimium est onerosum, cum vi illius
obligationem habeat campfor, paratam pecu-
niam penitentibus exponere, in nistros ad alius
custodiam, & numerationem conducere, &c.
Requiri autem, nra occasione limitæ of-
ficij propria autoritate suscepti possit campfor
aliquid exigere, & an id exigens ad restitutionem
teneatur.

353
Non potest
Campfor
restituere
obnoxio-
sum.

Non potest, & si exigat obnoxio sum est resti-
tutioni. Quia leg. prim. tit. 1. §. 5. nona collect.
cautum est, ne vllus campforis munus susci-
piat in curia, nisi à Principe deputetur: &
in aliis civitatibus extra curiam assignetur à
iudicibus, & decurionibus. Sic Caiet. tr. de
camb. cap. prim. §. 6. & 7. Cui consonant circa
Regna Castellæ Sotus lib. 6. de inst. q. 9. articu-
l. vni. concl. 3. Mann. parte secund. summa c. 103.
concl. 5. Rebellus parte secund. de inst. lib. 1. q.
4. numer. septim. quest. 178.

354
Potest si
restituere
in alio loco
digne.

Potest plane sine restituendi obligatione, quia
expositum esse cambio concedendo in gratiā
petentium, si hoc minus sponte suscipiatur,
mercede est dignum. Ita reliqui omnes Do-
ctores præter Caietanum, Navarro teste sum-
capite 17. numer. 388. Conar. de cellat. in mis-
capite 7. numer. 4. Sylvest. verb. *usura*, 4. quest. 7.
dicto 3. Valent. 2. d. 5. quest. 23. punct. 4. Mo-
lina d. 399. Sā v. cambiari, numero qua. 1. Salas
de camb. dub. 3. n. secund. Dammodo tamen lege
aliqua positiva id expresse non prohibeatur.

355
Hoc mihi
verius.

Cum his probabilis opinor, asserens iure
nostro Regio minime id prohibitum esse; nam
lex citata non prohibet campforis munus pri-
matim suscipi: quin potius expresse hoc munus
omnibus est concessum: si quidem dicitur: *Que*
sia libre, y franco Item *que todos cambien, y*
puedan cambiar sin pena, ni calumnia alguna.
Tantum enim prohibetur campforis publici
munus propria suscepti autoritate. Adde, licet

lex illa vim haberet prohibendi omnibus pri-
uandi cambiij vsum: attamen si de facto eo
vteretur, restitutioni obnoxio sum non esse. Et qui-
dem comparatione Reipublicæ nullam obliga-
tionem restituendi habere possunt, cum nul-
lum ei damnum intulerint. Neque item com-
paratione eius, in cuius gratiam cambium est
institutum, cum ab eo non sit plus acceptum,
quam quod campforum iudicio pecunia in ea
permutatione æstimatur. Ergo nulla est restitu-
di obligatio, cum nullus sit cui restituitur iodebetur.
Lefsi. lib. secund. c. 23. d. secund. numero 17. Lay-
man. lib. 3. sect. quint. tr. 4. capite 19. num. 3. Salas
de camb. dub. quint. Rebellus parte secund. de in-
stit. lib. 1. q. 4.

DVBIVM LXXVI.

Ob commoditatem, quam pecunia aurea,
aut argentea præ ærea obtinet, potestne
aliquid præter valorem à lege taxa-
tum campfor exigere?

356
Non potest
Campfor
exigere.

Scilicet rationibus ex officio cambiandi &
Sex damno emergente, vel lucro cessantibus
Ob commoditatem, quam plerumque ha-
bet pecunia aurea præ argentea, aut arger-
tea præ ærea, non potest campfor com-
mutans pecuniam æream pro ærea ultra
valorem à lege taxatū aliquid exigere, quia
Princeps cum pretium monetæ taxavit, om-
nes commoditates cuiuscumque monetæ spe-
ctant, nempe monetam æream securiorem
esse, at portatu faciliorem, & ad plures vias
humane vltus deteriore. Ergo ob commodita-
tes vnius pecunie pretium taxatum non lice-
bit præterire. Sic Ioan. Medina. Cod. de refi. q. 2.
de camb. Valent. 2. d. 5. q. 23. punct. 2. Nec dis-
sentit Molina attente recognitus. d. 341.

357
Exigere
potest.

Potest in commutatione grandioris monetæ
cum minoriori campfor aliquid ultra pretium
taxatum recipere, ratione commoditatis. Quia
licet quilibet monetæ suas speciales commo-
ditates habeat, (nam viliori facilius res quoti-
diano vsui comparantur) at negari non potest
monetam æream commodiorem esse & vilio-
rem, cum non solum in proprio Regno, sed
extra magni æstimeretur, & pluribus vitæ huma-
næ vsibus sit aptior. Ergo inspecto communi
hominum iudicio plurius æstimatur. Ergo hanc
æstimationem poterit campfor vendere, cum
gratis tibi commodiorem pecuniam pro minus
vili concedere non teneatur. Ita Sotus lib. sexto
de inst. q. 9. articulo vni. Caiet. tr. de camb. c. 6.
Sylvest. v. *usura* 4. quest. 3. Natar. summa capit.
17. numer. 287. & 288. Lefsius libro secundo
capit. 23. dubio secundo Rebellus p. 2. de inst. li-
bro 1. questio. quinta Sā vers. *cambium*, num.
secundo. & tertio Salas de camb. dub. 3. numer. 9.
Loyman. lib. tertio sectio. quinta tract. 4. c. 19.
num. 4.

358
Verius hoc
mihi.

Hoc verius esse duco existimans non obflare,
Regem in constituendo monetarum valore spe-
ctasse cuiusque monetæ utilitates; id enim so-
lum probat, in mercibus ti emendis, & solutio-
nibus debitorū faciendis tanti æstimandam esse
monetæ

monetam argenteam, sicut aurea, vel area, cum earum aestimatio in ordine ad praefatum finem solum ex lege pendeat, non tamen probat, ipsam monetam auream in se comparatione alterius non esse pluris aestimandam. Unde modius tritici decem & octo dachmis vendendus, potes emere moneta aurea, argentea & area: neque ex eo quod ematur area pretium augere debes, neque ex eo quod aurea emeris, diminueres; quia comparatione rerum venalium pretium ac valor legis est spectandus. Lessius. *citat. dub. 8. Salas dub. 3. & 4.*

DVBIUM LXXVII.

An sit iustus titulus, ut campfor lucrum comparere valeat, si ipse prius det pecunias alicui, ut alibi recipiat?

359
Nullus iustus ade titulus. *st*

N^Ullus iustus ad id adest titulus. Quia neque hic interuenit titulus virtualis traiectionis, ante receptam enim pecuniam non est traiectioni locus, & campfori ceterum campfori pecuniam traicere, non est contra. Neque interuenit titulus maioris aestimationis. Nam esto pecunia praesens maiores commoditates regulariter habeat, quam absens, id tamen vniuersae verum non est cum saepe merbatoribus pecunia absens vtilior sit, illa enim pecunia Vallisoleto v. gr. data, & Marito accepta merces vilis emunt, quos alibi carius vendant, a qua negotiatione lucrosa cogerentur abstinere, nisi pecuniam alibi patatam haberent. Sic D. Antonin *part. 8. cap. 3. Sacramento lib. 7. sect. cap. 2. n. 7 & 8. & alij.*

360
Iustus titulus adest.

Adest ad id titulus iustus. Quia inest titulus virtualis traiectionis, cui non obstat pecuniam prius a campfore concedi. Nam licet ad formalem & realem traiectionem opus sit, pecuniam prius campfori esse receptam; secus ad traiectionem virtualem, & eminentem, quae in eo consistit, ut beneficio campfori absens praesens virtute censeatur. Ita Caiet. *tr. de cambio cap. 8. Sotus lib. 6. de iust. q. 10. a. 1. Naua. ad c. fin. de usur. numer. 25. & sum. cap. 17. n. 289. 290. & 294. Ioan. Medin. de camb. q. 4. & 5. Bannes 2.2. vbi de camb. dub. 5. art. vlt. Valent. ibi. d. 5. q. 23. pun. 4. Tolet. l. 5. cap. 55. Sa verb. Cambium, num. 3 & 4. Molina d. 404. Lessius lib. secund. cap. 23. dub. 4. Salas de camp. dub. 9. n. 2. Laym. p. 3. sect. 5. tr. 4. cap. 19. n. 9.*

361
Hoc fere mihi certum.

Hoc mihi fere certum alium iustum titulum adiciendum scilicet, maiorem aestimationem, quam habet pecunia praesens, praesente absente. Negari enim non potest praesentem pecuniam regulariter commodiorem ac vtiliorem esse, minoribusque periculis expositam. Et licet aliquando mercatoribus commodior sit pecunia absens, quam praesens, id per accidens est, & eorum fortunae aut industriae est tribuendum.

DVBIUM LXXVIII.

An cambia cum lucro intra idem Regnum possint, institui?

I^Nstitui non possunt. Quia titulus honesti auctarj receptionem in cambiis non potest esse virtualis traiectionis pecuniae periculosa, & difficilis; ac intra idem Regnum haec difficultas, ac pericula cessant; Ergo cessat titulus, quo honestam auctarium in cambio possit. Sic Matienzo *ad leg. 8. gloss. 1. titulo 18 lib. 5. noua collect. Sotus l. 6. de iust. q. 10. a. 1. & q. 13. a. 1. Gaspar Roderic. de redditib. q. 5. numer. 17.*

Seculsa lege positua, possunt cambi cum lucro intra idem Regnum institui. Quia licet Institui plerumque maiores difficultates ac pericula intercedant in traiectione pecuniae ex vno Regnum clusa lege gno in adliu; attamen negari nequit, aliquas difficultates & pericula inuenire in traiectione pecuniae ex vna in aliam provinciam, ac ex vna in aliam ciuitatem. Ergo est sufficiens titulus auctarium honestandi, tametsi moderatum inxta loci distantiam, & pericula, ac difficultates, quae in traiectione reali intercedere possent. Ita Nauar. *summ. cap. 17. numer. 290. Molina d. 405. Toletus lib. quin. cap. 54. Sa v. Cambium, num. 6. Lessius lib. secund. cap. 23. dub. 4. numer. 32. Rebellus parte 2. de iust. lib. 11. q. 6. numer. 14. Salas de camb. dub. 10. Palao de iust. commut. d. 7. punct. 6. numer. 2. & alij.*

Longe hoc probabilius dixi autem seculsa. *Longe hoc probabilius.* Nam lege 8. titulo 18. lib. 5. *Longe hoc probabilius.* *quint. noua collect. dicitur Mandamos, que no puedandar a cambio in arauedis algunos por ningu a interesse de vn lugar de estos Reynos para otro alguno dellos: ni de vna ferra a otra de las que se hazen en estos nuestros Reynos, sopena, &c.* Verum Molina, Salas, & Nauar. citati existimant, hanc legem solum procedere, cum campfor prius recipit pecuniam, postmodum cum incremento suscipiendam sicut indicant illa verba, *No puedandar a cambio marauedis algunos, &c.* quia in hac cambi concessione videtur usura palliari. non autem prohiberi cambium, quo campfor pecuniam recepit postmodum minorem soluendam.

DVBIUM LXXIX.

Vltra titulum officij cambiandi, & damni emergentis, ac lucris cessantis, atque virtualem monetae traiectionem, titulusne iustus est, ad aliquid amplius recipiendum vberioris lucris, maior pecunia aestimatio.

E^St quidem iustus titulus. Quia si campfor Vallisoleti pecuniam recipiat in Flandria reddendam, vbi maior illius est aestimatio, amplius reddit in Flandria, quam Valli.

Sectio II. De Contract. Onerosis. 205

Vallisoletii accipit: ergo hoc ex titulo potest lucrum recipere. Sic Lessius libro secund. capite 23. dub. 4. num. 37. Mol. d. 406. & 410. Salas de camb. dub. 12.

366 Titulus iustus non est. Quia si campfor tuam pecuniam Vallisoletii receptam transmitteret Flandriam, eo ipso pluris tibi aestimaretur: Ergo ea maior aestimatio transmissioni est annexa. Ergo campfor lucrum recipiens ob transmissionem, nequit alium lucrum pro maiori monetae aestimatione recipere. Ita Sotus l. 6. de iust. q. 12. a. 2.

307 Primam sententiam longe reor esse verior. Nam traectio, quae in cambio intercedit, non est realis, & physica, sed moralis, & aequivalens, quatenus obligatur recipiens tantundem ex suis bonis alibi restituere. Cum autem pecunia eo in loco, ubi est restituenda, maiorem contineat valorem, consequens est, sic obligatum ob eam causam posse secluso traectiois titulo, compensationem petere. Manifeste id probat, si enim pecuniae utrobique eundem haberent valorem, posset campfor titulo traectiois lucrum exigere. Ergo addita traectiois maiore pecuniae solvendae aestimatione iuste poterit ob hanc causam maius lucrum accipere.

DVBIVM LXXX.

An possit lucrum augeri à campfore, ex eo quod in loco ubi reddenda est, quae hic accipitur, pecunia, sit rario, paucioresve sint, qui ad cambium concedunt?

368 Rarior est dubitatio, cum maior pecuniae aestimatio, (de qua Dub. proximo) ex alijs capitibus extrinsecis procedit, & non ex lege, nimirum quia pecunia eo in loco, ubi à campfore datur, rarior est, ac pauciores sunt, qui hic ad cambium concedant, num possit à campfore lucrum augere?

369 Non potest augere lucrum ob pecuniae raritatem. Quia pecunia illa est eiusdem legalis aestimationis; alias liceret acceptis mutuo centum minus reddere, si tempore solutionis raritas pecuniae contingat. Sic Medina de cam. q. 4. §. illud tamen.

370 Potest cambium ex hoc capite augeri. Quia licet pecunia cum adest illius copia tanti aestimetur legali aestimatione quanti aestimatur, cum est illius penuria, attamen absolute minoris aestimationis est, maiorque illius copia exhibetur in rerum venalium emptione, sed cambij pretium augetur ex eo, quod res cambianda maioris est aestimationis. Ergo ex hoc capite augeri pretium cambij poterit. Ita Sotus l. 6. de iust. q. 10. a. 3. Navar. ad c. fin. de usur. n. 51. Rebell. p. 2. de iust. l. 10. q. 8. n. 9. Tolet. l. 5. c. 3. Palao de iust. commut. d. 7. pun. 7. n. 3. Salas de conf. dub. 35.

371 Cum his opinor. Et quidem quod eandem pecuniae quantitatem solvere debeas, (cum mutuum accepisti) siue pecuniae copia, siue penuria sit, provenit ex eo, quod in mutuo pecuniae tantum spectatur illius valor, in ratione Esch. & Menz. Theol. Moral. Tom. V.

pecuniae. Idem dixerim, cum campfores sunt pauci, & multi ad cambium petentes. Nam sicut ex multitudine emptorum, & venditorum paucitate mercium pretium augetur, sic ex multitudine petentium cambium, & paucitate exhibentium illud angere debet.

DVBIVM LXXXI.

Licitumne est cambium cum lucro concessum ei, qui est verè nullam pecuniam habeat in loco solutioni destinato, igno-
rante tamen existimat eam habere?

372 Si certo scias, eum, cui pecuniam ad cambium concedis, nullam pecuniam habitum neque per se, neque per alium etiam ad cambium sumptam, quia possit solutionem in loco destinato praestare, nullatenus posses auctarium vllum recipere, quia nullum ibi cambiū intercedere potest, cum nulla sit pecunia campfarij, quia cum tuam petimus. Attamen quaestioni committo, an possit quis lucrum id accipere, cum bona fide processit?

373 Minime potest. Quia cambium esse non potest, ubi non est pecunia permutanda; ergo neque lucrum cambij. Sic Petr. de Ledes. p. 2. sum. tr. 8. de camb. concl. 5. Vega sum. v. Cambium, casu 22. Salas tr. de camb. dub. 15.

374 potest quidem. Quia licet ille contractus nullus fuerit, obligatur tamen sic contrahens non tam ex vi contractus, quam ex vi deceptionis compensare decepto quantum sua intererat, contractum verum esse, alias non videtur iniuriæ satisfacere. Ita Mol. d. 404. Lef. l. 2. cap. 23. dub. 7. n. 69. Palao de iust. d. 7. pun. 8. n. 2.

375 Primam sententiam eligo. Quia lucrum illud non debetur ex contractu, cum nullus fuerit, tunc ex pecuniae defectu, tum ex defectu voluntatis campfarij se obligandi. At ex alio capite deberi non potest. Superest ergo, ut solum debeat illi damni emergentis, aut lucri cessantis compensatio, si quod ex datione pecuniae proveniat.

DVBIVM LXXXII.

Licitumne est cambium, cum pro campfario respondet campforis procurator?

376 Non est licitum. Quia cambij contractus involuit unius pecuniae pro alia commutationem. At si procurator campforis pro campfario respondeat, non reperiuntur diversae pecuniae commutare, cum ille procurator non satisfaciat campfori per pecuniam campfarij, sed per campforis pecuniam. Sic Sot. l. 6. de iust. q. 10. a. 1. Mercado l. 4. de contr. c. 7. Gasp. Roderic. l. 3. de reddit. q. 5. n. 17. Mol. tr. 2. d. 404. Comit. l. 3. q. 15. & 16. Palat. l. 13. de contr. c. 3. Reb. p. 2. de iust. l. 11. q. 6. concl. 3. n. 10.

377 Licitum est. Quia ad cambium non est opus propriam habere pecuniam actu, cum pecunia cambianda accipitur, sed satis est, si eam campfarius

campfarius habeat in spe, moraliterque certus sit, eam accepturum vel donatione, vel mutuo, vel cambio, sed perinde est eam pecuniam recipere à procuratore campforis, ac ab alio tertio: Ergo campfarius sciens procuratorem campforis sibi accommodaturum pecuniam, ut campfori satisfaciatur, optime cambium cum campfore poterit instituire. Ita Syluest. *verb. Vjura 4. questione 9. dicto 6. Nauarr. summa capit. 17. numero 289. Sà. verb. Cambium, numero octauo*, testaturque à Pio V. approbatum esse in Bulla data ad Bononienses, quod nullatenus faceret Pontifex, si iure naturali inspecto iniquitatem contineret. Salon *question. quart. de camb. articulo secundo controu. 11. & 12. Lessius l. 2. c. 23. dub. 7. Salas de camb. dub. 17. n. 4.*

378
Secundam
sententiam
el go.
Ex hisce sententijs admodum probabilibus secundam mihi eligo credens Salonio asserenti, Congregatione Cardinalium declarasse, hoc cambium non comprehendendi in Pij V. Bulla cãbia prohibentis. Itaq; procurator campforis duplex manus gerit concedit enim ex campforis præscripto campfario pecuniam, ut campfori satisfaciatur, & illammet pecuniam virtualiter traditam campfario, ab eo ut procurator illius accipit, & campfori reddit. Ob cuius officium, & facturiam recipere à campfario leuissimum recipere stipendium. Aduertunt id Salonius *controuer. 12. & Salas dub. 17.*

DVBIVM LXXXIII.

Campfores, vel bancharij possuntne exigere à deponentibus pecunias stipendium?

379
Non possunt.
Non possunt. Quia cum campfores, & bancharij accipiunt pecunias à quouis deponente cum obligatione, eas reddendi, quando deponenti placuerit, hoc depositum non est rigorose depositum, sed mutuum: siquidem est depositum cum facultate eo vtendi, & tantundem reddendi. At mutuatarius nequit ob custodiam mutui aliquid ultra sortem accipere: Ergo nec hi campfores depositarij. Sic ex doctrina Nauarr. *sum. c. 17. n. 295.*

380
Possunt
plane.
Possunt plane. Quia licet illam pecuniam campfores accipiant cum facultate disponendi, illiusque dominium acquirant, accipiunt tamen in gratiam deponentium, & cum obligatione reddendi, quando, & qua forma deponenti placuerit, pro cuius obligationis expeditione, paratam semper pecuniam habere debent ministros, ac famulos, qui rationem scribant, & pecuniam à deponentibus recipiant: & alijs soluant, quæ omnia mercede sunt digna, neque in mutuo, quod in gratiam tantum mutuatarij præstatur, continentur. Ita Molin. *disputatione 408 Lessius l. 2. c. 23. dub. 8. Salas de camb. dub. 20. & 26. Rebel. de inst. p. secund. libro 11. question. 8.*

381
Communem
hanc inter
Certè recte posse mercedem moderatam exigere ob depositam illam pecuniam campfori traditam, aut banchario communem reor esse sententiam.

Cui non obstat hanc custodiam pecuniarum campforibus esse commodam, & occasione lucri, id enim eorum industria, ac fortunæ est tribuendum cum pecunia ex se fructifera non sit. Attamen licet hoc ita sit, consuetudo obtinuit, nullam à deponentibus exigere stipendium pro eiusmodi custodia, ut de Hispania, Gallia, Italia, alijsque orbis Regnis narrat Molina Lessius, Salas, & rebellis citati animaduertunt: Quod procedit, cum soluant eisdem deponentibus. At si tertio ex eorum commissione soluant quinque, vel sex pro mille solent accipere.

DVBIVM LXXXIV.

An campfor vel bancharius licitè possit detrachere ex mille sex à deponente ob custodiam, & obligationem, quam in eorum gratiam suscipiunt?

Vidimus Dub. proximo, campforem cum non eisdem deponentibus, sed cum tertio ex eorum commissione soluit, solere quinque vel sex pro mille accipere. Quare consignatis litteris solutionem mille continentibus satisfaciunt soluentes 994. illa enim sex detrachunt à deponentibus ob custodiam, & obligationem: quam in eorum gratiam suscipiunt. Sed an illa sex possint detrachere creditoribus, an illis, quibus pecuniarum ex præscripto deponentium soluendæ sunt, non est constans sententia. Queritur itaque, an licitè possint illa sex ab ijs, quibus pecuniarum ex præscripto deponentis soluendæ sunt detrachere?

382
Questionis
Prima.
Possunt, quidem, maxime si vsu sit receptum. Quia hoc officium campforis, quod possumt est pecuniam solutioni habere cedit admodum in creditorum commoditatem, mercesque vendentium, qui à mercatoribus suarum mercium pretium habere non possent, nisi hi campfores interuenirent. Ergo ob hoc officium assumptum iuste compensationem illam accipere poterunt. Sic Sotus libro sexto de inst. *quest. 11. a. unic. Graf. tomo primo decis. capite 110. numero octauo Vega summ. & epis. verb. Cambium, numero 45. Bannes 2. 2. tomo secund. tr. de camb. dub. 7. & 8. Petr. de Ledes. part. secund. sum. vbi de camb. concl. 11. Regiz 5. consuetudine eius derogatum.*

384
Possunt
Minime possunt. Quia nullus videtur adesse titulus eam receptionem honestans, siquidem custodia pecuniarum, & obligatio soluendi in gratiam tantum deponentium præstatur, ac proinde illi soluere stipendium debent, non ijs, quibus ex eorum præscripto pecunia est soluenda. Deinde numeratio pecuniarum, & illius conscriptio in libris rationum etiam fit in deponentium commodum nullatenus in commodum eorum, quibus pecunia soluitur, qui potius vellent ipsi sibi eam numerare: nullus ergo adest titulus, quo illa sex ijs creditoribus detrachantur. Cautum hoc est lege Regia 5. tit. 18. l. 5. noua collect. Ita Nau. *sum. c. 17. n. 293. & ad c. fin. de vsur. n. 37. Tolet. l. 5. c. 5. n. 4. Mol. d. 408. consil. 2. & 3. Valent.*

Valent. 2. 2. d. 5. q. 2. 3. p. 3. Reb. p. 2. de inst. l. 1. 1. 9. 14. Salas de camb. dub. 2. 6.

385
Auctor
iudicium.

Iudicio hanc sententiam communem quidem tenendam, & consulendam, non tamen primam improbabilem esse, maxime si usu sit receptam, posse campforem illa sex creditoribus detrudere certe Petrus de Ledesma citatus asserit legi Regie illi quintę contraria consuetudine esse derogatum.

DVBIVM LXXXV.

Licitumne est campfori pacisci, quod si tempore designato eandem summam campforius non soluat, in recambium accipiat?

386
Nonnulla
pauca

Ceterum mihi obligari posse campforium ad interesse, quod campfori ex non soluta pensione proveniat, ob lucrum scilicet cessans, aut damnum emergens. Quia campfor non tenetur eam iacturam ob campforij commodum peti. Præterea adstringi posse ad subeundā aliquā penam culpę proportionatam ob omissionem tempore constituto solutionem, sicut in mutuo, alijque contractibus morosus debitor obligari potest. Debet tamen culpa moralis esse, alias pena saltem in foro conscientie nullatenus debita erit. Lege Salas dub. 2. 2. & 39. Toleratur l. 5. c. 5. 2. Quæritur autem, num licet tum sit campfori pacisci, quod si tempore designato campforius non soluerit, eandem summam in recambium accipiat?

387
Non est
licet.

Non est licitum. Quia est obligatio extra naturam contractus. Ex vi enim contractus campfori solum obligari campforius potest, ad subeundam moderatam penam ob culpabilem solutionis omissionem, & ad compensandum campfori interesse. Ergo si recambium illud interesse excedat ac culpam omissionis solutionis, haudquaquam ad id campforius poterit obligari. Sic Nau. ad. fin. de usur. ubi de cam. n. 2. 5. Sot. l. 5. de inst. q. 3. a. 2. Mercado l. 4. de contr. c. 4. n. 10. Palat. l. 3. de contr. c. 4. n. 8.

388
Licitum est

Licitum est. Quia si ex contractus natura potest campforius obligari ad soluendam penam ob culpabilem solutionis omissionem, & ad compensandum campfori interesse, poterit campforius obligari saltem ad recambiandam sortem, quatenus illud recambium interesse non excedit, quod alias campfori haberet ex solutione fortis sibi facta, vel quatenus non excedit culpam omissionis in sorte non soluenda. Ita Lel. l. 2. c. 2. 3. du. 9. nu. 80. Graf. ro. 1. decis. l. 2. c. 110. n. 15. Salas de camb. dub. 2. 2.

389
Auctor
respon.

Verissimam sententiam, & omnino tenendam iudicio non posse campforium ad recambiandam sortem obligari, nisi quatenus illud recambium interesse campfori obuenturum ex solutione statuto facta tempore non excedit.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

DVBIVM LXXXVI.

An cessante fraude in cambio sit obligatio implendi conditiones à Pio V. præscriptas?

Suppono, Pium V. in Bulla edita anno 1571. quam referunt Nau. sum. c. 17. n. 300. & Rebel. p. 2. de inst. l. 1. 1. 9. 13. aliquas conditiones assignat pro cambio instituendo, quas sub gravibus penis ac severe præcipit observari. Prima est, ne campfor rationi dilationis ultra terminum solutioni designatum concessæ lucrum aliquod exigat. Secunda, ne ab initio vel postea pacificatur de certo interesse etiam euentu, quo fors soluta non fuerit. Tertia, ne realia cambia aliter quam ad proximas nundinas instituant, vel si nundina non aganter, ad proximos terminos iuxta locorum consuetudinem. Quarta, designantur solutionum termini iuxta longinquitatem, vel vicinitatem locorum, in quibus solutio destinatur, ne dum longiores præfiguntur, quam loca destinata solutioni considerant, tenerandi detur occasio. Hoc promissum, quæritur, nam cessante fraude in cambio, sit implendi has conditiones obligatio?

390
Conditio-
nes à Pio
V. assigna-
tes ad cam-
bi institui-
tum recolit

Nulla est obligatio si fraus non adsit, hæc implendi conditiones. Quia Pontifex ob fraudem, quam intervenire præsumit, si hæc conditiones non observentur præceptum hoc tulit. Sic Nau. sum. q. 17. n. 301.

391
Non est
obligatio.

Est quidem obligatio, licet fraus non adsit. Quia Pontifex non præsumptioni fraudi in hoc præcepto mixtus fuit, sed periculis fraudis committendę. Ita Salas tr. de camb. du. 27. n. 2. Palao de inst. d. 7. pun. 14. n. 1.

392
Obligatio
est.

Veriorum hanc sententiam esse existimo. Unde licet nulla fraus interveniat, quia tamen periculum vniuersæ non adest lex pontificia vim obtinet, dummodo sit recepta. Quod addiderim, quia Lessius libro secund. capite 23. dub. 11. fine, & Salas dubit. 26. testantur, paucis in locis, & forte nusquam saltem quoad omnes conditiones, legem Pij V. receptam esse?

393
Verius hoc
mihi.

DVBIVM LXXXVII.

An sit obligatio restituendi acceptum si de facto campfor pacificatur de certo interesse, si termino præfixo sibi non præstetur solutio ob verisimile periculum damni, quod timet euenturum?

Discimus Dub. proximo, secundam conditionem bullæ Pij V. esse. Ne ab initio, vel postea campfor pacificatur de certo interesse etiam in euentu, quo fors soluta non fuerit. Porro conditio hæc, inspecto iure naturali, non obligat.

394
Statusque
sionis.

gat. Potest namque in cambio alijsque contractibus decreto interesse pactum geri, si termino designato non fuerit facta solutio. Quod pactum honestatur ob verisimile periculum damni emergentis, vel lucri cessantis, quod timet creditor sibi euenturi, si solutio differatur. At quia in hoc pacto plerumque adest fraudis periculum, id summus Pontifex prohibuit. Quæstio igitur est, si de facto campior pactus fuerit de certo interesse, si termino præfixo sibi solutio non præstetur, si restitucendi sic acceptum obligatio.

³⁹⁵ Adest quidem. Quia si de facto nullum postmodum damnum contingit nullus est titulus, quo interesse illud recipi possit, cum nullum sit interesse compensandum. Si vero de facto damnum eueniat, quod interesse petiti non excedat, & si occasione illius interesse recipi possit, id intelligendum est, cum in pactum potest deduci: At pactum de certo interesse est nullum utpote à Pontifice reprobaturum iuxta leg. *Non dubium, Codic. de legib.* Ergo certum illud interesse non potest retineri. Sic reb. p. 2. de iust. l. 1. §. 13.

³⁹⁶ Nulla adest restituendi obligatio interesse acceptum ob periculum damni emergentis, aut lucri cessantis, cui se campior expoluit. Quia illud periculum (est postmodum damnum non eueniat) mercede conducitur potest. Ita Palau. de iust. d. 7. punto 14. numero sexto Nauar. sum. cap. 17. numero 301. notab. 4. Lessid. secund. cap. 23. dub. ult. num. 90. Salas de camb. dub. 6. numero 4.

³⁹⁷ Hoc probabilis esse indico. Nam pactum illud etsi à Pontifice ut periculosum prohibetur, non tamen irritatur. Nullum enim est verbum, ex quo hæc irritatio colligatur.

CAPVT XI.

Circa Locationem, & Conductionem.

DVBIUM LXXXVIII.

An si quis habeat licentiam Papa, vel Episcopi ad petendam elemosinam per se, vel per alios, ut sua consulas egestati, possit hoc ius alijs pretio locare?

³⁹⁸ Potest quidem.

POTEST quidem. Quia nullo expresso iure locare prohibetur, aut sit inhabilis ad pretium locationis recipiendum, & locat ius illud quod habet, & est contractus fortunæ, quo uterque lucri, aut iacturæ periculo exponitur. Sic Sanchez l. 1. conf. c. 7. dub. 2. n. 2. citatque P. Henricum l. 7. de indulg. c. 35. n. 5. qui tamen solum dixit, contrarium non esse certum.

Minime potest. Quia intentio concedentis licentiam, non est, ut locetur. Quare conductor tenebitur restituere quod acquisiuit ultra pretium locationis, quod soluit sustentationem, illi cuius erat licentia, si nondum eius necessitati consultum erat alioquin pauperibus alijs. Ita Manuel Rodriq. in Bulla compos. n. 51. Corduba sum. q. 98.

Ego quidem locationem ac conductionem illam valde periculosam esse indico. Quia licet in aliquo sensu exculari fortè posset ab iniusticia ex parte utriusque, tot tamen circumstantiæ ad hoc requiruntur, ut raro inueniantur, & semper magnam præferre videatur indecentiam pietatis prætextu lucrum querere.

DVBIUM LXXXIX.

Vxor, soluto matrimonio, teneturne stare locationi rei dotalis à marito factæ?

NON tenetur. Quia sicut successor in maioratu, vel fideicommissum non tenetur prædecessorem reddere indemnem à iur. damnis ex locatione factæ ei imminuentibus, quia nimirum postea possit contractui non stare, ita vxor cum non debeat stare contractui facti à marito, non apparet, cur debeat vxor stare locationi factæ à marito, & eam reddere indemnem à damnis ex locatione imminuentibus. Sic Mol. d. 49. 2. n. 3. citans Conar. Anton. Gomezium, & alios.

Tenetur omnino. Quia maritus non solum est usufructuarius, sed etiam administrator bonorum dotium, quæ cum vxor per se ipsam administrare non possit, pertinet ad maritum eorum administratio in suam utilitatem, quia est usufructuarius, & in vxoris utilitatem, quæ est reum dotium domina. l. in reb. C. de iure dot. Quare sicut minor, debet stare locationi à tutore, vel curatore factæ, penes quos est bonorum administratio: Sic stare debet locationi à marito factæ vxor, cui maritus est quasi curator ad eius bona administranda, & ideo merito vxor cauere cogitur, antequam dotem recipiat, de sermone marito indemni ab oneribus, quæ in eiusmodi contractibus subierit. Ita Cardinalis de Lugo tomo secund. de iust. d. 29. numer. 23.

Verius mihi videtur fatendum, vxorem debere absolute stare locationi factæ à marito, saltem in ijs casibus, in quibus minor stare tenetur, postquam est sui iuris, locationi factæ à tutore, vel curatore. Quod fatetur Panormita. & alij, quos refert Molina ibi. quibus addiderim Alexandrum, cuius verba pro summario adiecta sunt in ipso Infortiatio ante illum §. si vir in quinquennium, in hunc modum: Locationi facta per virum vxor stare tenetur, ideo cauetur de interesse, si contra fecerit.

DVBIUM